

важливий захід реалізації конституційного права громадян на звернення. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.nau.mk.ua/docs/0018.htm>.

П. О. ШОРСЬКИЙ

Харківський національний університет внутрішніх справ

ВИБОРЧІ ПРАВА ГРОМАДЯН: ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Науковий аналіз адміністративно-правового забезпечення виборчих прав громадян в Україні вимагає, насамперед, проведення досліджень базових правових категорій: «права громадян», «виборчі права громадян» як об'єктів відповідних адміністративно-правових відносин.

На думку Б. Л. Назарова, права це не лише певні соціальні можливості, але і певні соціальні необхідності, міра свободи, яка значною мірою регулюється за допомогою обов'язків і відповідальності перед іншими і суспільством у цілому [1, с. 33]. Тодика Ю. М. зазначає, що права особи в структурі правового статусу є формально визначеними, юридично гарантованими можливостями користуватися соціальними благами, офіційною мірою можливої поведінки людини в державно-організованому суспільстві» [2, с. 160]. Отже, в узагальненому вигляді «права людини» можна визначити, як гарантовані можливості людини, які необхідні їй для задоволення потреб її існування та розвитку, які також виступають як міра можливої поведінки у відносинах з державою, суспільством та іншими особами.

16 грудня 1966 року були прийняті два міжнародних документа в галузі прав людини, які деталізували Загальну декларацію прав людини від 10.12.1948 року: Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Отже можна стверджувати, що основними видами прав громадян є: громадянські, політичні, економічні, соціальні і культурні права.

Виборчі права громадян більшість дослідників відносять саме до політичних прав. Наприклад, Біла А. В. серед політичних прав виділяє активне та пасивне виборче право; право голосувати на референдумах та плебісцитах; право брати участь в управлінні державними справами шляхом створення політичних партій, громадських організацій, інших об'єднань громадян та членства в них [3, с. 16].

Наступним перейдемо до поняття та визначення видів виборчих прав громадян. Демків Р. Я. визначає виборче право як це сукупність юридичних норм, що закріплюють права громадян обирати й бути обраними в органи державної влади, а також право відкликання

виборцями обраних осіб, які не виправдали їхньої довіри. На його думку термін «виборче право» має два значення: об'єктивне та суб'єктивне. В об'єктивному смислі це система правових норм, що регулюють суспільні відносини, пов'язані з виборами органів держави й місцевого самоврядування, натомість у суб'єктивному – це гарантована громадянину державою можливість брати участь у виборах державних органів і органів місцевого самоврядування [4].

Дослідження спеціальної наукової літератури із виборчих прав громадян показує, що суб'єктивне виборче право, як гарантована громадянину державою можливість брати участь у виборах державних органів та органів місцевого самоврядування, можна поділити на активне та пасивне.

Марцеляк О. В. серед активних суб'єктивних виборчих прав виділяє право громадянина обирати, голосувати за будь-яку кандидатуру чи проти всіх кандидатів, а до пасивних – право громадянина бути обраним, яке охоплює право висувати свою кандидатуру чи давати згоду на висування (право бути зареєстрованим як кандидат), право проводити виборчу кампанію в рамках чинного законодавства, право брати участь у формуванні виборчих органів (окружних і дільничних виборчих комісій), право оскаржувати результати виборів і т. ін. [5, с. 14]. Лукашева О. О. поряд з активним та пасивним виборчими правами окремо виділяє право відкликання обраних осіб, які не виправдали довіри виборців [6, с. 154].

Зазначені думки науковців дозволяють нам дійти висновку, що суб'єктивні виборчі права громадянина пов'язані із мірою можливої поведінки особи щодо права обирати (брати участь у виборах шляхом голосування), права бути обраним до представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування, а також щодо додаткових прав відносно організації виборчого процесу та контролю за діяльністю обраних осіб.

Особливістю реалізації виборчих прав є певні обмеження до правового статусу особи. Наприклад, право голосу на виборах депутатів мають громадяни України, яким на день голосування виповнилося вісімнадцять років, а Президентом України може бути обраний громадянин України, який на день виборів досяг тридцяти п'яти років, має право голосу, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років та інші.

Література

1. Права человека. История, теория и практика / Отв. ред. Б. Л. Назаров. – М., 1995. – 324 с.
2. Тодыка Ю. Н. Конституционно-правовой статус человека и гражданина в Украине / Ю. Н. Тодыка, О. Ю. Тодыка. – К.: Ін Юре, 2004. – 368 с.
3. Біла А. В. Європейські стандарти забезпечення політичних

прав громадян у контексті державного управління / А. В. Біла // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». – 2014. – Т. 242. – Вип. 230. – С. 15-18

4. Демків Р. Я. Конституційне право України. Курс лекцій [Електронний ресурс] / Р. Я. Демків. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 332 с. – Режим доступу: http://e-pidruchniki.com/content/207_81Ponyattyta_ta_principi_viborchogo_prava.html

5. Марцеляк О. В. Виборче право: сучасне розуміння і сутність / О. В. Марцеляк // Публічне право. – 2011. – № 2. – С. 12-18

6. Права человека. Учебник для вузов / Ответственный редактор – член-корр. РАН, доктор юридических наук Е. А. Лукашева. – М.: Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА-ИНФРА М), 2001. – 573 с.